

N:o 30.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag; gifven Stockholms slott den 5 februari 1897.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

L a g,

innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag.

Härigenom förordnas, att jemte de angående aktiebolag enligt lag i allmänhet gällande stadganden, så vidt de ej strida mot hvad här nedan förordnas, skola, beträffande jernvägsaktiebolag, följande föreskrifter lända till efterrättelse:

1 §.

Å jernvägsaktiebolags ordning skall sökas Konungens stadfästelse. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med lagen om aktiebolag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om eljest från det allmännas sida hinder mot meddelande af stadfästelse icke möter. Å ändring i bolagsordning för jernvägsaktiebolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

2 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgad. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, der ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

3 §.

Med jernvägsaktiebolag förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att för allmän trafik bygga eller använda jernväg, så ock aktiebolag för förvärfvande och förvaltande af aktier eller andra andelar i bolag med sådant ändamål, som nu är sagdt.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. 31

L. Annerstedt.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott lördagen den 9 januari 1897

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
lördagen den 9 januari 1897*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve **DOUGLAS**,
Statsråden: friherre **ÅKERHJELM**,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**,
CHRISTERSON,
WERSÄLL,
ANNERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

»Genom den nya lag om aktiebolag, hvilken vid innevarande års början trädde i kraft, upphäfdes den jemlikt förordningen den 6 oktober 1848 dittills gällande regeln, att å aktiebolags ordning skulle sökas Konungens stadfästelse. Särskilda föreskrifter, enligt hvilka sådan stad-

fästelse fortfarande är erforderlig, finnas allenast för bankaktiebolag och aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse. I afseende å ett tredje slag af aktiebolag med synnerligen stor betydelse för det allmänna, nemligen jernvägsaktiebolagen, har icke någon motsvarande bestämmelse gifvits. Visserligen utöfvar också Konungen fortfarande i någon mån kontroll å jernvägsaktiebolagens bildande och trädande i verksamhet, då nemligen dessa bolag i de flesta fall af egentlig vigt måste hos Konungen utverka expropriationstillåtelse och andra förmåner, för hvilkas beviljande vilkor kunna af Konungen uppställas. Detta gäller dock endast de aktiebolag, som hafva till ändamål att anlägga jernväg. Sådana aktiebolag åter, som bildas för att i en eller annan form öfvertaga trafiken på en redan anlagd jernväg, äro icke underkastade något slags verksam kontroll. Det allmänna har emellertid beträffande jemväl dessa bolag vigtiga intressen att bevaka, allra helst då bolag, såsom på senaste tiden förekommit, åsyfta att sträcka sin verksamhet öfver flera jernvägslinier.

I följd häraf, och då med afseende på aktiebolag för anläggning af jernväg de ofvan antydda förhållandena näppeligen utesluta behovet af en direkt föreskrift om rätt för Konungen att pröfva bolagsordningarne, synes för båda de ifrågavarande arterna af aktiebolag böra stadgas, att å bolagsordning skall sökas Konungens stadfästelse. Detta stadgande kan nära ansluta sig till den ännu helt nyligen för aktiebolag i allmänhet gällande regeln i 1 § af 1848 års förordning, men torde böra bestämdt uttrycka, att Konungen kan, när skäl dertill pröfvas vara för handen, helt och hållet vägra stadfästelse å en bolagsordning, äfven om denna icke innehåller något mot lag eller författning stridande. Efter förebild af lagen om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, synes erhållen stadfästelse böra göras till vilkor för registrering. Deremot torde tillräckligt skäl icke vara för handen att, i öfverensstämmelse med nämnda lag, föreskrifva, att stadfästelse å bolagsordning skall sökas innan bolaget bildas, och att vid inbjudning till aktieteckning skall fogas Konungens beslut om meddelad stadfästelse. Genom att lemna frihet i dessa hänseenden vinnes jemväl den fördelen, att någon rubbning i den nya lagen om aktiebolag icke behöfver ske.

I öfverensstämmelse med hvad jag nu anført har jag låtit upprätta förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag, hvilket förslag det torde tillåtas mig att nu inför Eders Kongl. Maj:t framlägga.»

Föredragande departementschefen uppläste härefter ifrågavarande förslag, af följande lydelse:

Förslag

till

Lag,

innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Å jernvägsaktiebolags ordning skall sökas Konungens stadfästelse. Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med lagen om aktiebolag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om eljest från det allmännas sida hinder mot meddelande af stadfästelse icke möter. Å ändring i bolagsordning för jernvägsaktiebolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

2 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgadt. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, der ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

3 §.

Med jernvägsaktiebolag förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att för allmän trafik bygga eller använda jernväg, så ock aktiebolag för förvärfvande och förvaltande af aktier eller andra andelar i bolag med sådant ändamål, som nu är sagdt.

Med bifall till departementschefens derom gjorda, af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan,

täcktes Hans Maj:ts Konungen förordna, att högsta domstolens utlåtande öfver detta förslag skulle, för det ändamål § 87 regeeringsformen omförmåler, genom note ur protokollet inhemtas.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol onsdagen den 20 januari 1897.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: AHLGREN,
ÅBERGSSON,
HERSLOW,
SKARIN,
NORBERG,
HAMMARSKJÖLD,
CARLSON.

2:o.

Härefter föredrog t. f. byråchefen Hammarskjöld i underdånighet: Note ur protokollet öfver justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet den 9 innevarande januari, hvarmedelst, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmåler, högsta domstolens utlåtande inhemtats öfver följande, på chefens för justitiedepartementet föranstaltande upprättade förslag till

L a g,

innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Å jernvägsaktiebolags ordning skall sökas Konungens stadfästelse.

Konungen pröfvar bolagsordningens öfverensstämmelse med lagen om aktiebolag samt lag och författningar i öfrigt, så ock om eljest från det allmännas sida hinder mot meddelande af stadfästelse icke möter. Å ändring i bolagsordning för jernvägsaktiebolag skall Konungens stadfästelse ock sökas.

2 §.

Finner Konungen skäl att meddela den sökta stadfästelsen, skall registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgad. Ansökning om bolagets registrering må af registreringsmyndigheten ej upptagas, der ej Konungens beslut om meddelad stadfästelse å bolagsordningen ingifves; ej heller må ändring i bolagsordningen registreras, med mindre den styrkes vara af Konungen stadfäst.

3 §.

Med jernvägsaktiebolag förstås i denna lag aktiebolag, som har till ändamål att för allmän trafik bygga eller använda jernväg, så ock aktiebolag för förvärfvande och förvaltande af aktier eller andra andelar i bolag med sådant ändamål, som nu är sagdt.

Justitierådet *Skarin* yttrade: »Förslaget utgör ett tilläggsstadgande till aktiebolagslagen den 28 juni 1895, afsedt att gälla allenast för det särskilda slag af aktiebolag, som i förslaget benämnas jernvägsaktiebolag. För sådana bolag skulle, jemte tilläggsstadgandet, aktiebolagslagen utan ändring eller rubbning fortfarande lända till efterrättelse.

Detta innebär, att å jernvägsaktiebolags ordning skulle först sökas fastställelse hos Kongl. Maj:t, som dervid hade att tillse och pröfva, bland annat, huruvida bolagsordningen öfverensstämde med aktiebolagslagen samt lag och författningar i öfrigt. Sedan, efter dylik pröfning, Kongl. Maj:ts fastställelse å bolagsordningen vunnits, »skall» heter det, »registrering ske efter ty i lagen om aktiebolag är stadgad». Enligt 68 § i denna lag, som fortfarande skulle oförändrad lända till efterrättelse, skall registreringsmyndigheten, när anmälan om registrering göres, pröfva, bland annat, huruvida bolagsordningen står i strid mot föreskrifterna i aktiebolagslagen eller lag och författning i öfrigt, samt, om så befinnes, vägra registrering. Lagbuden — de redan gällande och de nu föreslagna — föranleda således, att ett förhållande, som redan blifvit af Kongl. Maj:t pröfvadt och afgjort, skulle kunna blifva föremål för ny pröfning af en underordnad myndighet, hvilken lagligen skulle kunna komma till ett annat resultat än det genom Kongl. Maj:ts

beslut fastslagna. Härigenom kunde inträffa, att, sedan Kongl. Maj:t funnit en bolagsordning öfverensstämma med lag och författningar och förty derå meddelat fastställelse, skulle registreringsmyndigheten kunna, med en motsatt åsigt, förklara, att, som bolagsordningen vore stridande mot lag och författning, registrering ej kunde beviljas; och detta registreringsmyndighetens beslut kunde, om det ej i behörig ordning öfverklagades, såsom laga kraftvunnet, blifva gällande mot Kongl. Maj:ts beslut.

Nu är visserligen sant, att ej skäligen kan befaras, att i praxis några synnerliga olägenheter af de föreslagna lagbuden skulle kunna uppstå; ty rimligen får väl antagas, att registreringsmyndigheten, oafsedt lagbuden och utan afseende å sin egen åsigt, kommer att omsorgsfullt undvika kollision med Kongl. Maj:ts beslut; och lagbudens enda försvar lär ligga i antagandet, att de ej komma att efter sitt innehåll tillämpas.

Men deras innebörd, att en underordnad myndighet skulle hafva icke blott rätt utan äfven pligt att inlåta sig i pröfning af förhållanden, som redan blifvit af Kongl. Maj:t pröfvade och afgjorda, med möjlighet att komma till ett annat slut, som skulle kunna lagligen blifva mot Kongl. Maj:ts beslut gällande, synes mig så uppenbart strida mot grunderna för vårt styrelsesätt, att en sådan oegentlighet, äfven om den till sina följder må befinnas temligen oskadlig, icke bör tillåtas att, då sådant nu, såvidt jag har mig bekant, första gången ifrågasättes, vinna plats i lagstiftningen; allrahelst saken lätt nog lär kunna afhjelpas genom ett i förslaget tillagdt stadgande, att, när ansökan om registrering af ett jernvägsaktiebolag med af Kongl. Maj:t fastställd bolagsordning eller af fastställd ändring i dylikt bolags ordning göres, registreringsmyndigheten har att ingå i den i 68 § af aktiebolagslagen föreskrifna pröfning, för så vidt sådan pröfning ej redan vore genom Kongl. Maj:ts fastställelsebeslut meddelad.»

Justitieråden *Åbergsson* och *Carlson* hemstälde, huruvida icke den af justitierådet *Skarin* anmärkta oegentlighet i förslaget borde på ett eller annat sätt afhjelpas.

I öfrigt blef detta lagförslag af högsta domstolen lemnadt utan anmärkning.

Ex protocollo
Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 5 februari 1897

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
 Statsråden: friherre ÅKERHIELM,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 friherre RAPPE,
 CHRISTERSON,
 WERSÅLL,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 Justitieråden: AFZELIUS,
 LINDBÄCK.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt i underdånighet:

»Genom nådigt beslut den 9 nästlidne januari har Eders Kongl. Maj:t täckts förordna, att högsta domstolens utlåtande skulle inhemtas öfver ett i statsrådsprotokollet för nämnda dag intaget förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag. Detta utlåtande har numera inkommit och torde få af mig i underdånighet anmälas.»

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll yttrade föredragande departementschefen vidare:

»Af den lemnade redogörelsen täcktes Eders Kongl. Maj:t finna, att lagförslaget af högsta domstolens fleste ledamöter lemnats utan erinran, hvaremot af tre ledamöter blifvit såsom oegentligt anmärkt, att enligt förslagets ordalydelse, när registrering söktes, bolagsordningens öfverensstämmelse med lag och författningar skulle, ehuru den redan af Konungen i och för meddelande af stadfästelse pröfvats, blifva föremål för registreringsmyndighetens bedömande. Den sålunda påpekade oegentligheten torde på lämpligaste sätt undanrödjas genom en sådan affattning af lagens ingress, hvaraf tydligt framgår, att äldre stadganden om aktiebolag icke skola ega tillämpning å jernvägsaktiebolag, när en sådan tillämpning skulle stå i strid emot innehållet af de särskilda bestämmelserna om sistnämnda slags bolag.»

Föredragande departementschefen hemställde härefter, att ifrågasvarande förslag, med den af honom nu antydda ändring, måtte jemlikt § 87 regeringsformen, för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet, af den lydelse bil. vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
Aug. von Hartmansdorff.